

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Благодійний фонд «Харків з тобою»
Фонд Миколи Томенка «Рідна країна»
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

До 185-річчя від дня народження Христини Алчевської

**ПРОСВІТНИЦЬКА СПАДЩИНА ХРИСТИНИ АЛЧЕВСЬКОЇ В
КОНТЕКСТІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ТА СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ
(м. Харків, 29 – 30 травня 2026 року)**

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**Харків
2026**

УДК 37.091.4(477):374.7

П 82

Редакційна колегія:

Башкір О. І. – д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Кін О. М. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Просвітницька спадщина Христини Алчевської в контексті освіти дорослих та сучасної педагогіки: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (м. Харків, 29 – 30 травня 2026 р.): збірник наукових праць [електронне видання]. – Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2026. –119 с.

У збірнику висвітлено актуальні проблеми освіти дорослих та сучасної педагогіки крізь призму просвітницької спадщини Христини Алчевської. Представлено результати наукових досліджень учених, викладачів, учителів, докторантів, аспірантів і здобувачів вищої освіти, присвячені питанням педагогічної персоналістики, громадсько-просвітницької діяльності Христини Алчевської, історико-педагогічних засад розвитку освіти дорослих, методології та компаративних досліджень у галузі андрагогіки.

Матеріали збірника будуть корисними науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами освіти дорослих, історією педагогіки та перспективами розвитку сучасної освітньої науки.

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 6 від 17 червня 2026р.*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ I

ПЕДАГОГІЧНА ПЕРСОНАЛІСТИКА: ДОСВІД ХРИСТИНИ АЛЧЕВСЬКОЇ

Білик В., Яліна В.

Х.Д. Алчевська: учитель і наставник національної педагогіки.....6

Гома Л., Майстрюк І.

Педагогічні ідеї Христини Алчевської в умовах цифрового суспільства.....8

Зеленська Л., Золотухіна С., Миронов К.

Харківський вектор розвитку педагогічної науки: історичний діалог ідей
Христини Алчевської та Андрія Зільберштейна.....11

СЕКЦІЯ II

ГРОМАДСЬКО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ХРИСТИНИ АЛЧЕВСЬКОЇ

Бойчук Ю.

Внесок подружжя Алчевських у розвиток Харківщини.....14

Вороніна М.

Христина Алчевська та фемінізм.....26

Друганова О.

Приватна недільна школа Х.Д. Алчевської як прояв добродійної
просвітницької діяльності української інтелігенції другої половини ХІХ –
початку ХХ століття.....30

Калашник М., Хіріна Г.

Микола Сумцов і Христина Алчевська у культурно-освітньому просторі міста
Харкова 33

Майстрюк І., Миронова А.

Родинне виховання як складова просвітницької діяльності Христини
Алчевської37

СЕКЦІЯ III

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У СПАДЩИНІ ХРИСТИНИ АЛЧЕВСЬКОЇ

Бакай С.

Просвітницькі ідеї Христини Алчевської та Григорія Сковороди у контексті
розвитку освіти дорослих в Україні.....39

Бережна С.

Освіта як простір формування свободи: від Алчевської до сучасних освітніх
практик.....41

Борисенко Н.

Педагогічний доробок Х. Алчевської в панорамі спрямованої на українську громадянську ідентичність освіти дорослих.....43

Боярська-Хоменко А.

Харківська жіноча недільна школа Христини Алчевської як осередок освіти дорослих.....46

СЕКЦІЯ IV МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРИЧНИЙ І КОМПАРАТИВНИЙ ДИСКУРС РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Башикір О.

Використання синергетичного підходу в дослідженнях освіти дорослих..... 50

Беззуб А.

Зміст емоційно-етичної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.....53

Котун К.

Особливості підготовки докторів філософії в галузі освіти у Фінляндії: досвід Університету Турку..... 56

Купальний В.

Експерти з власного досвіду у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників: італійський досвід залучення користувачів соціальних послуг... 59

Попова О., Жуков В.

Партисипативний підхід до освіти дорослих: від теорії до практики.....62

Хрик М.

Професійний розвиток викладачів закладів вищої освіти Німеччини як складова освіти дорослих..... 66

Шен Цянь

Музична освіта дорослих у КНР як складник неперервної освіти.....70

СЕКЦІЯ V ОРГАНІЗАЦІЙНІ, ДИДАКТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

Довженко Т., Небитова І.

Дидактичні засади реалізації дистанційного навчання дорослих.....73

Єсікова І.

Дидактичний потенціал змішаного навчання в освіті дорослих.....76

Кін О.

Особливості реалізації дистанційного навчання дорослих в умовах цифровізації освіти.....79

Пономарьова В.

Засоби підтримки навчання веб-дизайну в освіті дорослих.....82

<i>Пономарьова Н.</i>	
Підготовка майбутніх учителів до професійного саморозвитку.....	84
<i>Штефан Л., Худас А.</i>	
Форми та методи організації освіти дорослих у Нідерландах.....	86

СЕКЦІЯ VI ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ

<i>Іванов В., Васильєва С.</i>	
Інноваційні технології професійного розвитку педагогів у системі освіти дорослих.....	90
<i>Вейтас М.</i>	
Супервізія в роботі юриста.....	93
<i>Дорожко І., Малихіна О., Туріщева Л.</i>	
Нейропедагогіка як інноваційний підхід до навчання дорослих.....	96
<i>Кожєвникова А.</i>	
Використання інноваційних цифрових інструментів у процесі андрагогічної взаємодії при вивченні ОК «Освіта	99
<i>Котелюх М.</i>	
Симуляційне навчання у вищій медичній освіті дорослих.....	102
<i>Оніпко О.</i>	
Сучасні цифрові інструменти в системі освіти дорослих.....	104
<i>Рибалко Л., Ху Цзяньдань, Хоу Цзіньсун</i>	
Професійна самореалізація особистості у викладацькій діяльності.....	106
<i>Собченко Т., Бестужев В.</i>	
Використання онлайн-платформ для організації неформальної освіти дорослих	109
<i>Столяренко О., Столяренко О.</i>	
Формування soft skills у магістрів як цільовий орієнтир інноваційних технологій навчання дорослих.....	112
<i>Філоненко О., Гриб О.</i>	
Інноваційні технології у формуванні мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх педагогів до професійної діяльності.....	116

через координацію між емоціями та видами навчальної діяльності, генерування та спрямування емоцій співвідносно з метою [5].

Отже, нейропедагогіка є інноваційним і перспективним підходом до навчання дорослих, що дозволяє проєктувати освітні технології відповідно до особливостей діяльності мозку дорослих людей, враховуючи специфічні переваги їхніх когнітивних здібностей та компенсуючи вікове зменшення можливостей пізнавальних функцій через використання спеціальних прийомів організації навчального процесу та структурування навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Бахмат Н., Навроцька І. Можливості реалізації нейропедагогічних підходів майбутніми педагогами у професійній діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 3 (137). С. 334–349. DOI 10.24139/2312-5993/2024.03/334-349.
2. Вознюк О. В., Дубасенюк О. А. Інноваційні психопедагогічні аспекти освіти різновікових груп суб'єктів освіти в умовах ціложиттєвого навчання. *Нові технології навчання*. 2024. №. 98. С. 23–32.
3. Волощук І. С. Структура інтелекту: феномен один – підходи різні. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2024. № 2 (93). С. 23–31. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2024-2\(93\)-23-31](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2024-2(93)-23-31).
4. Особливості навчання дорослої людини : навчальний посібник / укладачі : В. І. Пуцов, Л. Я. Набока. Київ, 2004. 60 с.
5. Тарапата-Більченко Л. Професіоналізація мозку: нейропедагогічні виміри музичної освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Т. 11. №. 5. С. 75–81.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ АНДРАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ ВИВЧЕНІ ОК «ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ»

Алла КОЖЕВНИКОВА

кандидат педагогічних наук, доцент

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Запоріжжя, Україна

У тезах обґрунтовано дидактичний потенціал та практичні кейси застосування інноваційних цифрових інструментів (онлайн-дошок, гейміфікованих платформ, хмарних сервісів) для інтенсифікації суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Досліджено досвід цифровізації освітнього простору при вивченні освітнього компонента «Освіта дорослих» для магістрів. Окреслено роль викладача як фасилітатора в умовах електронного навчання.

Ключові слова: андрагогічна взаємодія, освіта дорослих, цифрові інструменти, здобувачі вищої освіти, фасилітація, цифрова культура.

The abstracts substantiate the didactic potential and practical cases of using innovative digital tools (online boards, gamified platforms, cloud services) to intensify subject-subject interaction. The experience of digitizing the educational space during the study of the educational component "Adult Education" for master's students is investigated. The role of the teacher as a facilitator in the conditions of e-learning is outlined.

Keywords: andragogical interaction, adult education, digital tools, master's students, facilitation, digital culture.

Трансформація сучасної вищої школи в умовах глобальних викликів та перехід до парадигми «отримання знань» замість «передачі знань» вимагає нових підходів до викладання андрагогічних дисциплін. Освітній компонент (ОК) «Освіта дорослих», орієнтований на підготовку магістрів спеціальності «А 1 Освітні науки» (освітня програма «Педагогіка вищої школи»), за своєю суттю має демонструвати майбутнім викладачам зразки передової андрагогічної практики. Оскільки курс передбачає вивчення інноваційних технологій навчання людей зрілого віку, виникає потреба не лише в їх теоретичному розгляді, а й у безпосередньому наскрізному впровадженні цифрових інструментів у процес суб'єкт-суб'єктної взаємодії під час аудиторних занять та самостійної роботи здобувачів.

Мета статті є обґрунтування дидактичного потенціалу та практичних кейсів застосування інноваційних цифрових інструментів для інтенсифікації андрагогічної взаємодії в процесі вивчення ОК «Освіта дорослих».

Виклад основного матеріалу. Організація андрагогічного процесу при вивченні ОК «Освіта дорослих» базується на принципах спільного навчання, опори на досвід слухачів та розвитку їхньої активної позиції. Реалізація цих принципів у цифровому середовищі університету (зокрема, через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького на платформі Moodle та платформ Zoom чи BigBlueButton) передбачає відмову від монологічного викладу на користь фасилітації та модерації.

Досвід викладання зазначеного освітнього компоненту дозволяє структурувати використання інноваційного цифрового інструментарію відповідно до тем та видів навчальної діяльності здобувачів:

1. Колаборативні інструменти у лекційному та семінарському просторі (Теми «Сутність андрагогіки», «Соціально-педагогічні аспекти освіти дорослих»). Під час інтерактивних лекцій та круглих столів використовуються онлайн-дошки (*Padlet, Miro*). Вони дозволяють магістрам спільно створювати ментальні карти, візуалізувати структуру андрагогічного процесу та рефлексувати над закономірностями розвитку особистості. Це забезпечує формування здатності до міжособистісної взаємодії та командної роботи.

2. Гейміфікований зворотний зв'язок та діагностика (*Kahoot!, Quizizz, Quizlet*). Оскільки сила андрагогічної взаємодії полягає у відсутності авторитарного тиску, проміжний контроль і актуалізація знань (наприклад, за темами «Методи і форми організації навчання дорослих», «Професійна етика

педагога») здійснюються за допомогою експрес-тестів та інтерактивних вікторин. Складання таких тестів у спеціалізованих програмах є також одним із практичних та самостійних завдань для самих здобувачів, що безпосередньо розвиває їхню здатність розробляти нові освітні інструменти.

3. Платформи асинхронної взаємодії (*Moodle, Google Classroom*). Організація самостійної роботи магістрів передбачає гнучкість освітнього простору і часу. Подання та взаєморецензування творчих завдань – таких як есе на тему «Синхронне та асинхронне навчання: порівняння ефективності в умовах дистанційної освіти дорослих» або розробка порадики «Правила професійної етики» – відбувається в асинхронному режимі на базі *Moodle*. Це стимулює навички критичного мислення, самоосвіти та автономності слухачів.

4. Хмарні сервіси для проєктної та тренінгової діяльності (*Google Workspace*). Під час опанування теми «Навчальний тренінг як форма організації навчання дорослих» магістри у малих групах розробляють плани-конспекти інтерактивних занять та презентації (наприклад, з проблем інклюзії в освіті дорослих). Спільне редагування документів у реальному часі розвиває вміння інтегрувати мультидисциплінарні знання та приймати колегіальні рішення.

Ефективна андрагогічна взаємодія із застосуванням зазначених інструментів підвищує рівень інформаційно-комунікаційної культури майбутніх фахівців та забезпечує досягнення ключового програмного результату – здатності розробляти й викладати курси у ЗВО з використанням сучасних методик та технологій.

Висновки. Використання інноваційних цифрових інструментів під час вивчення ОК «Освіта дорослих» трансформує традиційне середовище у динамічний, безбар'єрний та партисипативний простір. Цифровізація взаємодії дозволяє магістрам не просто вивчити теорію андрагогіки, а й «прожити» її на власному досвіді як суб'єктів освіти. Перспективи подальших пошуків полягають у дослідженні можливостей інтеграції ШІ-інструментів (зокрема чат-ботів та платформ на кшталт NotebookLM) для персоналізації андрагогічного супроводу магістрів.

Список використаних джерел:

1. Кожевникова А. В., Воровка М. І. Розвиток інформаційно-комунікаційної культури особистості майбутнього педагога в умовах цифровізації освіти. *Педагогіка вищої школи: виклики та інновації* : зб. наук. пр. Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2024. С. 88–95.

2. Робоча програма освітнього компонента «Освіта дорослих» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А1 Освітні науки / уклад.: А. В. Кожевникова, О. В. Бунчук. Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2025. 12 с.

3. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / за ред. Л. Б. Лук'янової. Київ : Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2023. Вип. 2 (22). 180 с.